

**Ernst Jansz met boek, plaat en theaterconcert *Een liefdeslied*
“Stilte in muziek is wat een witregel is in de literatuur”**

door Peter Bruyn

Sinds de jaren tachtig heeft Ernst Jansz een handvol boeken geschreven waarin hij telkens zijn eigen levensverhaal en dat van zijn ouders – vader Indisch, moeder Nederlands – van een andere kant belicht. Dat is bij het begin november verschijnende *Een liefdeslied* niet anders. Alleen staan de schijnwerpers nu specifiek gericht op de relatie tussen vader Rudi en moeder Jopie. Een verhaal dat zowel in druk als in de vorm van zestien liedjes op lp en cd verschijnt. En dan is er nog het theaterconcert dat die twee verbindt.

“Ik heb voorheen weliswaar steeds stukjes van het verhaal verteld, maar naarmate ik mij er meer in verdiepte realiseerde ik mij wat voor magistrale liefdesgeschiedenis het eigenlijk is,” zegt Jansz. “Zeker als je het beziet tegen de achtergrond van het wereldtoneel: De Tweede Wereldoorlog en de Indonesische onafhankelijkheidsstrijd.”

De inmiddels zesenzeventigjarige Ernst Jansz, die rond 1970 onder muzikliefhebbers naam maakte met de folk- en countryrockgroep CCC Inc. en tien jaar later een popidoolstatus bereikte met Doe Maar, volgt ondertussen alweer decennialang zijn eigen en vooral eigennuttige pad voor een klein en toegewijd publiek.

“*Een liefdeslied* is geen roman. Het is eigenlijk een verzameling bijeengeraapte documenten die samen een verhaal vormen. Toen ik op een gegeven moment in de jaren tachtig zelf Indonesië bezocht werd ik mij ervan bewust hoe bijzonder het was dat mijn ouders het zo lang samen uitgehouden hebben met zulke verschillende culturele achtergronden.”

Een liefdeslied is de geschiedenis van een jongen uit Indië die in de jaren dertig naar Nederland komt om te studeren. Van een arme Amsterdamse die bij Heck's op het Rembrandtplein de liefde van haar leven ontmoet. Van

ondergronds verzet in de oorlog en revolutionair Indonesisch engagement. Van uit elkaar gaan en weer samenkomen. Van twee zware, maar bezielde mensenlevens. Een boek als een collage van historisch onderzoek dat langzaam maar zeker overgaat in een uitgebreide monoloog van moeder Jopie, terwijl vader Rudi vooral in zijn brieven sprekend wordt opgevoerd. Hij overlijdt in 1965.

“Destijds, voor mijn boek *De Overkant*, heb ik mijn moeder uitgebreid geïnterviewd over haar jeugd en de kennismaking met mijn vader. Daar heb ik toen maar stukjes van gebruikt. Ik kreeg van haar op een gegeven moment ook een doos met tweehonderd brieven die zij elkaar geschreven hebben, vooral tijdens de mobilisatie en in oorlogstijd. Als je die terugleest zit je echt helemaal in dat moment.”

Die brieven, waarvan er tientallen geheel of gedeeltelijk zijn opgenomen in het boek, vallen op door hun schitterende, bijna literaire taalgebruik. Zo schrijft de onder de wapenen geroepen Rudi op de dag na de Duitse inval in 1940 aan Jopie: ‘Ik wil hen niet haten, maar ik wil al m’n krachten aanwenden om hun aanvalswaarde te vernietigen.’

“Ik ervaar die brieven zelf niet als ‘literatuur’,” zegt Jansz. „Maar er staan wel dingen in die mij diep hebben geraakt. Als mijn vader heeft bekend dat hij een ander meisje heeft gekust schrijft mijn moeder bijvoorbeeld: ‘Ik wil je niets verwijten, maar je moet weten wat je mij hebt aangedaan.’ Het zijn zulke prachtige brieven. En dat terwijl zij alleen lagere school afgemaakt had.”

“In eerste instantie ben ik muzikant. Maar schrijvers kunnen diepe emoties in mij losmaken. Zo heb ik altijd een enorme bewondering gehad voor Hugo Claus en Jan Wolkers om de wijze waarop zij gevoelens wisten vast te leggen in simpele woorden. Hetzelfde geldt voor Lennaert Nijgh wat liedteksten betreft.”

“Natuurlijk kan muziek die emoties ook losmaken, al is er wel een verschil: Muziek verbindt mensen, terwijl het lezen van een boek een veel individuelere ervaring is. Een boek kan je leven veranderen. Dat heb ik zelf ooit ervaren toen ik *Narziss und Goldmund* van Hermann Hesse las. Muziek maken en opnemen

doe ik toch in de eerste plaats omdat ik graag wil dat anderen het ook horen. Een boek ontstaat daarentegen omdat ik dingen op wil schrijven. En gelukkig heb ik een uitgever die dat nog naar de mensen brengt ook.”

Een liefdeslied op het podium is vooral sober en bezonken. Geen decor of rekwisieten. Alleen de zanger met zijn begeleiders Guus Paat op gitaar en Richard Wallenberg op bas. De zestien liedjes op het album zijn ook de zestien liedjes van het programma, in een volgorde die grotendeels de chronologie van het boek volgt, aan elkaar gepaard door Jansz met fragmenten uit datzelfde boek. Toch roept het verhaal in de podiumversie meer ontroering op. Wellicht omdat het compacter is. Puntiger. En het einde in het theater is mooier dan het wat geforceerde Nawoord in het boek, waarin Jansz opeens vanuit het niets de Covidcrisis erbij haalt.

Ergens in *Een liefdeslied* kondigt de zanger/schrijver aan dat het zijn laatste boek zal zijn. “Daar zijn verschillende redenen voor. Ik zie mijzelf niet als een romanschrijver die aan een oeuvre bouwt. Als dat in mij zou schuilen, dan heb ik dat in ieder geval nog niet ontdekt. Daarbij houdt mijn uitgever, Franc Knipscheer uit Haarlem, met wie ik als sinds mijn eerste boek werk, er over anderhalf jaar mee op. En tenslotte heb ik inmiddels over alle periodes uit mijn leven geschreven, behalve de Doe Maar tijd. En ik zal je eerlijk zeggen: Toen ik *De Neerkant* schreef – over de commune in de Peel en CCC Inc. - dacht ik dat veel mensen dat leuk zouden vinden. Maar ook dat boek heeft maar heel bescheiden verkocht.”

Nu zit Doe Maar toch wel wat steviger in het collectieve geheugen verankerd dan CCC, zou je denken. CCC bleef altijd ‘cult’, terwijl Doe Maar een idolenstatus had. Een openhartige kijk achter de schermen van die groep, met alle pikanterieën van dien, zou Jansz gegarandeerd uitnodigingen voor iedere denkbare televisietalkshow opleveren. Hij begint te lachen: “Ik in zo’n talkshow?” Hij schudt het hoofd. “Het probleem bij het schrijven van een boek over Doe Maar zou zijn, dat ik maar één van de muzikanten van die groep ben geweest. Dat wordt te eenzijdig. Zeker omdat herinneringen vaak de slechtste informatiebron zijn...”

Jansz begint het voorwoord van *Een liefdeslied* met 'Ik zou een romanschrijver willen zijn, van het kaliber van een Reggie Baay. Maar dat ben ik niet.' Hij bewondert Baay zeer, niet in de laatste plaats om diens spraakmakende boek *De Njai; Het concubinaat in Nederlands-Indië*. Een pleidooi voor eerherstel van de Indische 'oermoeder', de inheemse concubine van de Europeaan in het koloniale Nederlands-Indië. "En daarna heeft hij nog een aantal ongelofelijk goede boeken geschreven over de geschiedenis van de slavernij in Nederlands-Indië."

"Wat mijzelf betreft heeft mijn Indische afkomst zeker invloed gehad op mijn muziek. En dan vooral bij het begin van mijn solocarrière, eind jaren negentig, met het album *De Overkant*. Dat was een plaat zonder drums. Mijn huidige band bestaat ook alleen maar uit Indische jongens. Krontjong is echt een belangrijke invloed geworden."

"Indische muzikanten zijn niet bang voor stilte. En stilte in muziek is wat een witregel is in de literatuur. Mijn teksten zijn belangrijk voor mij. Ik hecht aan woorden. Vroeger moest ik de muzikanten vaak vragen om zachter te spelen. Nu niet meer. Een verademing."

Concerten (selectie): Vr 25 okt Kleine Hoofddorp (Pier/C.); Zo 12 jan 2025 Haarlem (Theater De Liefde); Za 5 apr 2025 Heiloo (Cultuurkoepel)

Bron: *Noordhollands Dagblad, Haarlems Dagblad, IJmuider Courant, Leidsch Dagblad, Gooi & Eemlander*, zaterdag 12 oktober 2024